

PATVIRTINTA
Lietuvos buriuotojų sąjungos tarybos
2017-12-05 nutarimu Nr. 3.

VIDAUS VANDENŲ BURINĖS JACHTOS VADO DETALE MOKYMO PROGRAMA

1. JACHTOS KONSTRUKCIJA, ĮRANGA IR BURLAIVIO TEORIJOS PAGRINDAI (4val.)

1.1. Burlaiviai, jų atsiradimas ir įvairovė: švertbotas (burvaltė), kilinė jachta, kompromisas, katamaranas, trimaranas, proa, burlentė.

1.2. Burlaivio sandara: korpusas, rangautas, takelažas, burės.

1.2.1. Korpusas: forštevenis (ragas), kairysis bortas, dešinysis bortas, falšbortas, achteris (laivagalis,

durkis), denis (bakas, kokpitas, jutas, kajutės anstatas). Patalpos po deniu (forpikas, kajutės, kajutkompanija, achterpikas, triummas, WC (galjunas), virtuvė (kambuzas), kilis, falškilis, švertas (šliūžė), šverto šulinys, šverto talė, pakabinamasis ir stacionarusis vairas (vairo plunksna, vairo dėžė, sorlynis, baleris, vairo galvutė, rumpelis, šturvalas), relingai, lejeriai, lejerių stovai.

1.2.2. Rangautas: stiebas (stiebo topas, klotikas, šporas, pertnersas, zalingai), gikas, bukšpritas, spinakerio gikas, gafelis, jų pėdos ir nokai.

1.2.3. Takelažas: nejudamasis (stovimasis) takelažas – forštagas, achterštagas, bakštagas, vantai (topvantai, pagrindiniai vantai), topenantas, atotampa (groto giko, spinakerio giko). Judamasis takelažas:

falai, šotai, brasai, halsai, rifštertai, takelažo detalės: raksai, karabinai, jungės (šekeliai), blokai, tempikliai (*talrepai*), klampės, fiksatoriai, kipai, putensai, gervės, stakselio susukimo mechanizmas, groto susukimo mechanizmas, bėgelis su šliaužikliu.

1.2.4. Burės: grotas, stakselis, genuja, simetrinis ir asimetrinis spinakeris, triselis, audros stakselis, bermudinio groto konstrukcija: kampų ir kraštų (škatorinų) pavadinimai, boutai, liktrosas, bulinis, liuversai, falo lentelė, latės, lačių kišenės, rifbantai.

1.3. Jachtos įranga.

1.3.1. Elektros įranga: elektros šaltiniai (akumulatoriai, generatoriai, saulės baterijos), elektros instaliacija ir imtuvai.

1.3.2. Vėdinimo, vandens tiekimo bei šalinimo įranga: liukai, iluminatoriai, ventiliatoriai, vandens tankai, vandens tiekimo sistemos, špigatai, triumo siurbliai.

1.3.3. Švartavimo ir inkaravimo priemonės: kliuzai, klampės, knechtai, bitengai, žiedai, atmušos (krancai, fenderiai), priekiniai, galiniai, prispaudžiamieji lynai, špringai, inkarai, jų tipai (admiraliteto, Danforto, plūginis, sudedamasis, grybo, sraigtinis, uolų), inkaro lynas, grandinė, suktukas, žvakahalsas, grandinės stabdis, kabeliaringas, inkaro buja (tombuja). Admiraliteto inkaras: kotas, štokas, ragas, letena, kulnas.

1.3.4. Avarinės ir gelbėjimo priemonės: gesintuvai, kibirai, avarinis rumpelis, įrankiai trosams nukirpti, kūginių kamščių rinkinys, gelbėjimo ratas ir liemenės, saugos diržai, audriniai lejeriai.

1.3.5. Jachtos pagalbinis mechaninis variklis. Variklių rūšys: dyzeliniai, benzininiai, elektriniai. Variklių galingumas. Variklio paruošimas eksploatacijai, priežiūra, konservavimas. Variklio naudojimo atvejai jachtoje. Degalai ir jų saugojimas

1.3.6. Kita įranga ir priemonės: kambuzo ir WC įranga, irklai, futštokas, kobinys, sanitarinės, navigacinės, signalizavimo priemonės.

1.4. Burlaivio teorijos pagrindai.

1.4.1. Jachtos matmenys: ilgis, plotis, grimzlė, vaterlinija, borto aukštis, vandentalpa, keliamoji galia, stovumas, buringumas.

1.4.2. Aerodinaminės jėgos susidarymas (kėlimo, traukos, dreifo jėgos, frontinis ir indukcinis pasipriešinimo). Šių jėgų vektorių schema, jachtos centravimas.

1.4.3. Tikrasis, vimpelinis, kursinis vėjas; jo krypties ir stiprumo nustatymas. Vimpelinio vėjo indikatoriai ir jų veikimo principas.

2. JACHTOS VALDYMO TECHNIKA (6 val.)

2.1. Terminai ir sąvokos.

2.1.1. Jachtos kursai vėjo atžvilgiu.

2.1.2. Manevravimo sąvokos: vendas, halsas, kilti, kristi, laviruoti, buriuoti aštriau/bukiau, dreifuoti, dreifuoti su burėmis ir be jų, manevrų komandos.

2.2.3. Pasiruošimas išplaukti. Jachtos patikrinimas. Jachtos aptakelavimas ir nutakelavimas.

Jūriniai mazgai: vytulo (buchtos), klampės, aštuoniukė, tikrasis, rifo, šoto, bramšoto, paprastasis štekas, inkaro (žvejų), gelbėjimo kilpa, buksyravimo, žvejų kilpa, žvejų mazgas.

2.3. Jachtos (švertboto ir kilinės) vairavimas.

2.3.1. Jachtos valdymas vairu ir burėmis. Jachtos stabdymo būdai. Švertboto valdymo ypatumai.

2.3.2. Išplaukimas (nuo kranto, prieplaukos, bujos), priplaukimas (prie kranto, prieplaukos, bujos).

2.3.3. Buriavimas aštriais kursais, posūkis „vendas“. Buriavimas pavėjiniais kursais, posūkis „halsas“.

2.3.4. Manevravimas iškritus žmogui už borto (plaukiant su burėmis). Įgulos veiksmai ir žmogaus iškėlimas iš vandens.

2.3.5. Inkaravimasis (vietos parinkimas, atsižvelgiant į meteorologinius, hidrologinius, teisinius, urbanistinius aspektus; inkaro nuleidimo tvarka, inkaro pakėlimo tvarka).

2.3.6. Buriavimas audros sąlygomis (įgulos pasirėngimas ir jachtos paruošimas audrai, buringumo mažinimo būdai).

2.3.6. Plaukimas naudojant variklį. Manevrų 2.3.2, 2.3.4, 2.3.7 atlikimas naudojant tik variklį.

2.3.7. Ypatingi plaukiojimo atvejai: užplaukimas ant seklos, buksyravimas, pagalbos suteikimas kitam laivui, švertboto apvirtimas.

2.4. Avarijos ir jų likvidavimas.

2.4.1. Nutrūkus vantui, bakštagai, forštagai, achterštagai, stakselio falui, groto falui.

2.4.2. Suplyšus burei.

2.4.3. Lūžus stiebui, gikui, gafeliui, rumpeliui, vairo plunksnai, nutrūkus šturtrosams.

2.4.4. Pažeidus korpuso hermetiškumą.

3. SAUGOS, GELBĖJIMO, PRIEŠGAISRINĖS PRIEMONĖS, PIRMOJI MEDICININĖ PAGALBA (2 val.)

3.1. Buriuotojo apranga. Gelbėjimo liemenės ir jų tipai pagal plaukiojimo rajoną, gelbėjimo ratai, saugos diržai. Privalomas jachtos inventorių 4-ai ir 5-ai plaukiojimo kategorijoms. Priešgaisrinė sauga. Gesintuvai, jų rūšys ir naudojimo taisyklės. Gesintuvų išdėstymo vietos jachtoje. Gaisro gesinimas varikio skyriuje. Elektros instaliacijos sukulto gaisro gesinimas. Kitos priešgaisrinės priemonės.

3.2. Pirmoji medicininė pagalba. Laivo vaistinė turinys. Hipotermija. Išgyvenimo vandenyje kritinis laikas. Sumušimai, kaulų lūžiai, galvos traumos, žaizdos ir kraujavimas, nudegimai, saulės smūgis, apsinuodijimas maistu. Skendimas. Dirbtinis kvėpavimas ir išorinis širdies masažas.

4. HIDROMETEOROLOGIJA (2 val.)

4.1. Atmosferos slėgis, jo kaita ir matavimas. Barinės sistemos (ciklonas ir anticiklonas). Orai, oro pablogėjimo požymiai, oro pagerėjimo požymiai, škvalo artėjimo požymiai. Rūkas ir migla, jų susidarymas.

4.2. Vėjas (jo susidarymas, matavimas, Boforto skalė). Tipiniai vėjai, vėjų rožė (vietinio regiono, Kuršių marių). Orų prognozė.

4.3. Bangos, jų susidarymas ir matavimas. Bangavimo skalė. Potvyniai, atoslūgiai.

5. NAVIGACIJA, LOCIJA (4 val.)

- 5.1. Navigacijos paskirtis ir esmė.
 - 5.2. Geografinės koordinatės, atstumo, greičio, gylio matavimas laivyboje (matai ir prietaisai).
 - 5.3. Matomasis horizontas, jo dalijimo sistemos.
 - 5.4. Tikrasis kursas ir pelengas. Magnetinis kompasas ir jo naudojimas.
 - 5.5. Locija. Apibrėžimas ir turinys. Vidaus vandens kelių, upių locija. Upė. Jos baseinas. Slėnis. Vaga. Farvateris. Plotis, gylis. Plaukiojimo vidaus vandens keliais sąlygos ir navigacinės kliūtys. Vidaus vandenų (Europos) farvateriai ir jų ženklavimas. Bendros žinios apie Nemuno lociją. Supratimas apie jūrų lociją. Plaukiojimo sąlygos ir navigacinės kliūtys jūroje. Kliūčių žymėjimo sistemos: kardinalinė, lateralinė ir kiti ženklai. Švyturiai ir krypties ženklai. Jūrlapiai ir jų skaitymas. Kuršių marių jūrlapis.
 - 5.6. Grafinių navigacinių uždavinių sprendimas: pažymėto jūrlapyje taško koordinacių nustatymas, taško radimas jūrlapyje pagal duotas koordinates, atstumo tarp dviejų taškų jūrlapyje nustatymas, tikrojo kurso ar pelengo brėžimas nuo pažymėto jūrlapyje taško, nubrėžtos jūrlapyje linijos krypties nustatymas.
- Šturmano įrankiai – matlankis, lygiagrečioji liniuotė, skriestuvai-matuoklis.

6. JŪRŲ TEISĖ (4 val.)

- 6.1. Buriavimo etiketas ir jūriniai papročiai.
 - 6.1.1. Vėliavų etiketas: buriuojant, stovint uoste ir nuleidus inkarą, plaukiant varikliu, būnant kitos valstybės vandenyse.
 - 6.1.2. Buriuotojo apranga.
 - 6.1.3. Ekologiniai reikalavimai, burlaivio ir uosto etiketas.
 - 6.1.4. Buriuotojo etika.
- 6.2. Lietuvos Respublikos Vidaus vandenų transporto kodeksas. Vidaus vandenų kelių sąvoka (6 str.), laivų registravimas ir techninė apžiūra (16 str.), laivų kapitonomams keliami kvalifikaciniai reikalavimai (19 str.), laivo kapitono teisės (20 str.), laivo kapitono pareigos kilus pavojui laivui, žmonėms ir gamtai (21 str.), atlyginimas už pagalbą suteikimą (22 str.).
- 6.3. Lietuvos Respublikos (LR) Administracinių nusižengimų kodeksas (399 - 412 str.).
- 6.4. LR Pasienio teisinio režimo taisyklės. Taisyklių objektas. Sąvokos: pasienio vandenys, pasienio ruožas, valstybės sienos apsaugos zona – jų žymėjimas. Reikalavimai asmenims, būnant pasienio ruože ir valstybės sienos apsaugos zonoje (5, 9, 10 str.). Reikalavimai laivavedžiams, neketinantiems išplaukti už LR teritorijos ribų (18, 21 str.).
- 6.5. Vidaus vandenų laivų avarių tyrimo taisyklės. Vartojamos sąvokos: jūrinis protestas, kliudymas, laivų susidūrimas, laivavedžio klaida, sunkus sužalojimas. Laivų avarių klasifikacija (5–9str.). Pranešimų apie laivo avarijas pateikimo tvarka ir jų tyrimas (10-15 str.).
- 6.6. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto laivybos taisyklės. Uosto akvatorijos ribos. Laivų greičio ribojimas (45-47 str.). Plaukimas laivybos kanalu (48, 52-54, 57 str.). Draudimas plaukioti uosto akvatorija, esant ribotam matomumui ir stipriam vėjui (50-51 str.). Draudimas plaukioti pramoginiams laivams tam tikrose uosto akvatorijos dalyse (58 str.). Laivų prasilenkimas su SGD saugykla ir SGD vežančiais laivais (71-73 str.). Laivų eismo valdymas (77, 79 str.). Galiojantys uosto akvatorijoje draudimai (118 str.). Prasilenkimas su dugno gilintuvu (136-138 str.).
- 6.7. Pramoginių laivų uostų taisyklės. Bendras supratimas, ką šios taisyklės reglamentuoja.
- 6.8. Burinių jachtų registravimo taisyklės. Registravimo tvarka, jachtų žymėjimas.
- 6.9. Burinių jachtų techninių apžiūrų taisyklės. Bendras supratimas, ką šios taisyklės reglamentuoja.
- 6.10. Burinių jachtų laivavedžių diplomavimo taisyklės. Laivavedžių kvalifikaciniai laipsniai, jiems keliami reikalavimai ir jų kompetencija.
- 6.11. Buriavimo varžybų taisyklės. Bendras supratimas ką šios taisyklės reglamentuoja: jachtų prasilenkimą varžybų metu, varžybų organizavimą ir vykdymą, protestus ir apeliacijas, jachtų ženklavimą.

7. EUROPOS VIDAUS VANDENŲ LAIVYBOS TAISYKLĖS – CEVNI (6 val.)

- 7.1. Pagrindinės sąvokos: laivas, laivas su mechaniniu varikliu, burinis laivas, greitaeigis laivas, mažasis laivas, keltas, žvejojantis laivas, laivas stovi, laivas plaukia, saugus greitis, diena, naktis, ribotas matomumas, trumpas garsas, ilgas garsas, labai trumpų garsų serija. Laivavedys, jo ir įgulos narių pareigos. Laivo valdymas. Pramoginio laivo dokumentai. Gelbėjimas ir pagalbos teikimas. Laivavedžio prievolės laivui užplaukus ant seklumos ar nuskendus. Laivų ženklinimas.
- 7.2. Laivų vizualioji signalizacija. Priemonės: žiburiai, skydai, vėliavos, gairėlės, cilindrai, rutuliai, kūgiai. Visų tipų laivų eigos ir stovėjimo navigaciniai žiburiai ir ženklai. Specialioji signalizacija (žiburiai ir ženklai). Laivų garsinė signalizacija: bendrieji signalai (dėmesio, keičiu savo kursą kairėn / dešinėn, atbulinė eiga, negaliu manevruoti, susidūrimo pavojus, nelaimės); signalai atliekant posūkį; signalai esant ribotam matomumui.
- 7.3. Laivybą vandens keliuose reguliuojantys signaliniai ženklai: draudžiamieji, nustatomieji, ribojamieji, nurodomieji, parodomieji, papildomi.
- 7.4. Plaukiojimo taisyklės.
- 7.4.1. Sąvokos: plaukimas aukštyn/žemyn, priešpriešinis plaukimas, kursų susikirtimas, lenkimas.
- 7.4.2. Laivų prasilenkimas su kitais laivais kursų susikirtimo, priešpriešinio plaukimo ir lenkimo atvejais.
- 7.4.3. Mažųjų laivų prasilenkimas su kitais laivais siaurumose ir vienpusio plaukimo atveju.
- 7.4.4. Laivų prasilenkimas su kitais laivais darant posūkį, išplaukiant ar įplaukiant į uostą ar intaką.
- 7.4.5. Sugretėjusių laivų plaukimas viena kryptimi. Dreifavimas.
- 7.4.6. Plaukimas šliuzais, užtvankomis ir po tiltais.
- 7.4.7. Mažųjų laivų plaukimas riboto matomumo sąlygomis.
- 7.4.8. Ypatingi prioritetai. Laivų prasilenkimas su žvejojančiais ir narus aptarnaujančiais laivais.
- 7.5. Laivų stovėjimo taisyklės.

8. TARPTAUTINĖS TAISYKLĖS LAIVŲ SUSIDŪRIMAMS JŪROJE IŠVENGTI (2 val.) COLREGS

- 8.1. Bendroji dalis. Atsakomybė. Terminai ir sąvokos. Laivų su mechaniniais varikliais ir burinių laivų teisės.
- 8.2. Burlaivio prasilenkimas su kitais laivais dieną ir naktį (kursų susikirtimo, priešpriešinio plaukimo ir lenkimo atvejais). Burlaivio prasilenkimas su kitais laivais siaurumose, farvateriuose, laivų judėjimo skyrimo sistemose. Laivų veiksmai užleidžiant kelią. Plaukiojimas riboto matomumo sąlygomis.
- 8.3. Laivų navigaciniai žiburiai ir ženklai: burinio, su mechaniniu varikliu, žvejojančio, velkančio, vilkstinės, žemkasės, stovinčio nuleidus inkarą, ant seklumos, locmano. Pagrindiniai garso signalai manevruojant. Nelaimės signalai.

9. PRAKTINIAI MOKYMAI (12 val.)

- 9.1. Instruktažas įgulai. Jachtos patikrinimas ir paruošimas plaukti. Burių paruošimas išplaukti. Nuplaukimo nuo krantinės, pontono, bujos, kitos plaukiančios jachtos su burėmis arba varikliu būdai esant įvairioms vėjo kryptims ir stiprumui. Tinkamas laiko ir vietos parinkimas iškelti ar nuleisti bures išplaukiant bei atplaukiant. Pagrindinės saugaus plaukiojimo uoste taisyklės. Burių rifavimas. Plaukimas aštriais kursais. Posūkis prieš vėją. Plaukimas pavėjiniais kursais, posūkis pavėjui. Laviruotė prieš vėją ir pavėjui. Jachtos valdymas, bendravimas su įgula, komandų davimas plaukiant su burėmis įvairiomis oro sąlygomis. Manevras „žmogus už borto“ su burėmis. Manevras „žmogus už borto“ su varikliu. Plaukiojimas su varikliu, plaukimas atbuline eiga su varikliu, sraigto sukimosi įtaka. Inkarų naudojimas. Inkarų lyno ar grandinės ilgio parinkimas. Priplaukimas prie krantinės, pontono, bujos, kitos plaukiančios jachtos su burėmis ir, arba varikliu. Švartavimo būdai. Jachtos sutvarkymas po plaukimo.